

Written by СНИГУР ОЛЬГА ЮРІЇВНА, студентка юридичного факультету Західноукраїнського національного університету (м. Тернопіль)
Wednesday, 25 May 2022 18:35

Постановка проблеми. У світлі останніх подій питання дослідження

національно-державницьких ідей провідних українських діячів має велике значення для розкриття ретроспективного ракурсу розвитку поглядів на модель побудови української державності та запозичення досвіду минулого з адаптуванням його під реалії сьогодення. Україна протягом всього часу свого існування виборює собі право на незалежність, свободу, національне самовизначення. Тотальне недопущення Радянським Союзом найменших проявів самостійності та суверенності України, заперечення можливості існування України та визнання її малою росією - молодшим братом, дістало свій прояв в репресіях, усуненні державних діячів, які намагалися вибороти свободу для українського народу, знищенні проявів української державності, повної русифікації та геноциду української нації.

Дмитро Донцов (1883–1973рр.) зробив неоціненний вклад у розвиток української політичної думки ХХ сторіччя, його національно-державницька ідея значною мірою вплинула на сучасників, висвітлення Д. Донцовим всеохоплюючої ідеї панування духовної, економічної, політичної, державницької національності стало поштовхом у боротьбі за незалежність та самовизначення України.

Стан наукового дослідження теми.

Національно-державницькі ідеї Дмитра Донцова досліджували такі науковці, як С. Квіт, В. Сабадуха, В. Колкутіна, Н. Левченко, П. Кононенко, Ф. Брецько, О. Ситник та інші.

Метою публікації

є розкриття особливостей української національно-державницької ідеї Дмитра Донцова.

Виклад основного матеріалу.

Дмитро Донцов був палким прибічником націоналізму, його ідеї та погляди опиралися на ідеалістичний волюнтаризм, звеличуючи ірраціональну волю та надаючи їй окремого значення у житті нації. Концепція Д. Донцова розглядається дослідниками як особливий різновид радикального націоналізму, якому властиве «захоплення демократичною формою державного устрою» [1, с. 124]. Розкриваючи зміст концепції «чистого націоналізму», Д. Донцов у своїй праці «Націоналізм» від 1926 року розкриває його зміст через «органічність і віру в культурі, власно-владність у державі, провідництво, ієрархію у громаді» [2, с.180]. Д. Донцов відстоював ідею прищеплення у свідомості українського суспільства віри у сили української нації, прагнення до самовизначення, незалежності, усвідомлення національної дії та непереборного прагнення захистити природні права людини. Донцов був поборником демократії, відкидав будь-які форми деспотії [3, с.17]. При формуванні своїх поглядів Донцов орієнтувався на Захід, відстоював ідею європеїзації українського народу. Позицію щодо повернення України до Європи найширше висвітлено у праці Д. Донцова «Підстави нашої політики» від 1923 року [4]. Тоді орієнтація на Європу, запозичення досвіду побудови державницького устрою означало для діяча відродження традицій демократії, визнання права та повагу до особистої свободи на відміну від ідей російського деспотизму [5]. Можна говорити, що у 1920-1950-х роках націоналістичний рух того часу повною мірою перебрав на себе «захист національних інтересів бездержавної нації» [6, с. 176]. У цей період можливість будь-якої співпраці з росією та іншими тоталітарними державами була залишена осторонь через їх імперіалістичну політику, що не відповідало інтересам українського народу. С. Квіт, наголошує, що «українському націоналізмові не були притаманні расові теорії, що підкреслювали б «неповноцінність» тих, хто протистояв ідеям державної незалежності України» [6, с. 176].

Written by СНІГУР ОЛЬГА ЮРІЇВНА, студентка юридичного факультету Західноукраїнського національного університету (м. Тернопіль)

Wednesday, 25 May 2022 18:35

Виділимо основні відмінності поглядів Д. Донцова на побудову української держави від поглядів попередників та сучасників. Вони полягають у наступному: по-перше, на відміну від більшості представників національної ідеї (зокрема, М. Драгоманова), які відстоювали необхідність будівництва української державності на засадах федерації, Д. Донцов відкидав будь-яку можливість існування України як частини російської федеративної республіки. На його погляд, Україна мала отримати повну відокремленість та незалежність, що на той час було досить радикальною позицією, оскільки влада росії чинила величезний вплив на державний устрій України, повністю його контролювала та підпорядковувала, використовуючи при цьому тоталітарні та деспотичні методи для послаблення української нації. По-друге, на протигагу позиціям теоретиків націоналізму того часу, Донцов не визнавав за можливе досягти мети утвердження незалежної української держави, користуючись при цьому методами переговорів, домовленості, компромісів чи еволюції. Він вважав, що досягнути мети можна тільки шляхом національної революції, масштабного повстання, єдиною боротьбою українського народу проти росії. По-третє, на відміну від М. Костомарова, М. Драгоманова, М. Грушевського, які основну ставку робили на розум людини, Донцов ставить на перший план волю, бажання та мотиви, що виступають основною силою людської діяльності [7, с. 26]. Демократія, з точки зору Д. Донцова, – змагання у правовому полі вільних та юридично рівних осіб, проте мова іде не про рівність слабких, що прагнуть принизити сильних до свого щабля, а це рівність сильних, у якій на першому місці стоїть почуття свого права та ідеал свободи.

На думку Д. Донцова, саме держава є головним механізмом, гарантом свобод особи, існування держави є принципово важливою умовою для здійснення особою своєї свободи, тому у його політичній концепції містяться елементи державницьких складових. Так, ніякі політичні, соціально-економічні та культурні проекти не будуть реалізовані поза межами держави.

Висновки.

Дмитро Донцов є визначною постаттю в історії українського державотворення, його національно-державницька ідея стала поштовхом для розвитку сучасних уявлень про модель існування української держави. Д. Донцов звертав увагу та наділяв особливою важливістю боротьбу за незалежність, свободу українського народу, відстоював ідеї суверенної, незалежної держави України, визначав саму державу як надважливий інституційний механізм для існування української нації, оскільки саме функціонування державних інститутів та норм права є фундаментом для подальшої розбудови різних сфер суспільного життя.

Список використаних джерел:

1. Футала В. Відображення історії ОУН 1929—1939 рр. в сучасному українському наративі. Український визвольний рух: наук. зб. Львів, 2014. Збірник 19. С. 121-141. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/75809> (дата звернення 10.04.2022).
2. Донцов Д. Націоналізм. 1926р, 215с. Підготовлено Дарницькою районною організацією Всеукраїнського об'єднання «Свобода». URL: http://mnk.org.ua/media/filer_public/55/ed/55eda776-6171-4b87-a01f-bc5becfb33dc/dmytro-doncov-nacionalizm.pdf (дата звернення 10.04.2022).
3. Вдовичин І.Я. Політико-правова доктрина Д. Донцова. Політико-правова ідеологія українського національного державотворення: проблеми формування та еволюції

УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНО-ДЕРЖАВНИЦЬКА ІДЕЯ ДМИТРА ДОНЦОВА

Written by СНІГУР ОЛЬГА ЮРІЇВНА, студентка юридичного факультету Західноукраїнського національного університету (м. Тернопіль)

Wednesday, 25 May 2022 18:35

(історико-теоретичний вимір): матеріали Третьої Всеукраїнської наукової Інтернет-конференції. Наук. конференції. Вип. 3. ІНПП НУ «Львівська політехніка». Львів: ІНПП НУ «Львівська політехніка», 2014. 117 с. URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/pages/483/internet-konf2014vyp3.pdf> (дата звернення 10.04.2022).

4. Донцов Д. Підстави нашої політики. Відень: Видавництво Донцових, 1921. 212 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0014456> (дата звернення 10.04.2022).

5. Зайцев О. Український інтегральний націоналізм (1920–1930-ті роки): Нариси інтелектуальної історії. К.: Критика, 2013. С. 203–222. Розділ книги. Націоналізм Дмитра Донцова як мітологія й «ерзац-релігія». URL: <https://uamoderna.com/md/236-236> (дата звернення 10.04.2022).

6. Квіт С. Дмитро Донцов: ідеологічний портрет. Видання друге, виправлене і доповнене. Львів: Галицька видавнича спілка. 2013. 192 с. URL: <https://kvit.ukma.edu.ua/wp-content/uploads/2013/10/Dmytro-Dontsov.-Ideological-Portrait3.pdf> (дата звернення 10.04.2022).

7. Пержун В. В. Ідеологія «чинного націоналізму» Дмитра Донцова: історія та сучасність. Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право: збірник наукових праць. 2011. № 1 (9). С. 26–30. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/4758> (дата звернення 10.04.2022).